

Kansalaisaloite KAA 4/2023 vp Sähkön hinta kuriin Asiantuntijakuuleminen

Talousvaliokunta 8.12.2023
Pasi Kuokkanen

Suomen Sähkökäyttäjät ry

Avoimet sähkömarkkinat

1995/1 § *”Tämän lain tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti toimiville sähkömarkkinoille siten, että kohtuuhintaisen ja riittävän hyvälaatuisen sähkön saanti voidaan turvata. Sen saavuttamisen ensisijaisina keinoina ovat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen sähkön tuotannossa ja myynnissä sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpito sähköverkkojen toiminnassa.*

Sähkömarkkinoilla toimivien yritysten tehtäviin kuuluu huolehtia asiakkaittensa sähkönhankintaan liittyvistä palveluista sekä edistää omassa ja asiakkaittensa toiminnassa sähkön tehokasta ja säästävää käyttöä.”

Markkinakatsaus 8.12.2023

1. Perushyödykkeestä sähkö ollaan tekemässä ylellisyshyödykettä.
2. Haasteet tehon riittävyydestä ollaan siirtämässä asiakkaille.
3. Korkeita sähkön hintoja perustellaan hyviksi asioiksi kysyntäjouston aktivoimiseksi, mutta ostajien etu ei ole korkeat sähkön hinnat saati oman tuotannon tai palvelun keskeyttäminen.
4. Jakelumonopolioiden oman pääoman tuotto on korkeampi kuin kansainvälisessä kilpailussa olevien markkinayritysten.
5. Energiavirastolle valvottavat ovat asiakkaita, ja loppukäyttäjät ovat ?.

Tapahtumia Suomen sähkömarkkinoilta

Kansalaisaloitteelle on paremmat perusteet kuin koskaan aikaisemmin

Asiakkaiden perusteita huolille, esimerkkitapauksia ovat:

- Sähkösopimustyyppin lopettaminen 2. viikossa (hintakatollinen sopimus)
- Tytäryhtiön ajaminen konkurssiin tilanteessa, jossa suurin velkoja on emoyhtiö. (n. 20.000 asiakasta)
- Sähkön hinnan nouseminen merkittävästi yli rajatuotannon marginaalikustannusten
 - Kilpailun toimivuus ja mahdollinen algoritmiperusteinen joint-dominanssi niukkuustilanteissa.
- Edunvalvontajärjestön kanta kuluttajariitalautakunnan suositusten "hylkäämisestä"
- Energiaviraston valvontamalli jakelusiirtoyhtiöille. Muutosehdotukset eivät pohjaudu kustannusvastaavuuteen eivätkä paranna vieraan pääoman saatavuutta. (Kustannukset käyttäjille ~100 M€/v, ELFin arvio).

Jos (pien)asiakkaiden luottamus rapautuu sähkömarkkinoilla toimiviin yrityksiin, tulisi virkakoneiston ja politiikkojen kantaa vastuunsa luottamuksen palauttamiseksi.

Tehty Kansalaisaloite on hyvä herätys, joissakin maissa on valittu muita näkyviä toimia.

Keskeisimpiä toimia luottamuksen parantamiseksi

Korjaamalla haasteiden ja ongelmien syyt ei olisi tarvetta seurauksien ”pikahoitoon”.

ELFi ensisijaisesti suosisi markkinaehtoisia ratkaisuja, joista useimmat löytyvät hallitusohjelmasta.

1. Hallitus pyrkii kansallisesti sekä pohjoismaisella ja EU-tasolla vaikuttamaan , että sähkön hinnoittelumekanismia kehitetään arjen kustannusten ja oikeudenmukaisuuden kannalta oikeaan suuntaan.
 - **Aika seuraavan vaikuttaa seuraavan komission ohjelmaan on nyt.**
Onko asia nostettu esille? Onko liittolaisia etsitty muista maista?
2. Suomi edistää aktiivisesti sähkön tukkumarkkinoiden hintakaton alentamista EU:n sähkömarkkinasäätelyssä 1 000 eur/MWh tasolle.
 - **Aika seuraavan vaikuttaa seuraavan komission ohjelmaan on nyt.**
Onko asia nostettu esille? Onko liittolaisia etsitty (mm. EdF tukee vastaavaa ajatusta)?
3. Jakeluverkkojen sähkön siirtomaksuja kehitetään EU-asetuksen vaatimalla tavalla kustannusvastaaviksi valvontamallin uudistuessa vuonna 2024.
 - Emme ole kuulleet yhdenkään puolueen tai kansaedustajan arvostelevan viimeisintä muutosehdotusta.
Antaako TEM kuulemisessa lausunnon, jossa vaatii kustannusvastaavuutta?

Tulevien ongelmien välttämiseksi suosittelemme lisäksi, että

- **Talousvaliokunta esittää Kilpailuvirastolle tietopyynnön, jonka seurauksena Kilpailuviraston tulisi selvittää markkinavoimat ja –osuudet**
 - Spot-markkinoilta korkean kulutuksen aikana
 - läpi menneet tuotantotarjoukset yli 11.000 MW:n osalta
 - yli 11.000 MW:n osalta markkinaosuudet ja esimerkiksi HH-indeksin taso ja kehitys
 - Suomen säätösähkömarkkinoilta
- **Suomen alueen sähkötarjoukset olisi avattava tutkijoiden käyttöön vuoden karanteenajan jälkeen.**
 - Suomen sähkömarkkinoista ja markkinakäyttäytymisestä on saatava lisää objektiivista tietoa, jotta markkinoita voidaan kehittää
- **Otetaan Suomen alueen spot-hintalaskennassa käyttöön ns. second auction**
 - eri tarjontavirheiden, jopa tahallisten, häiriöt sähkömarkkinan toimivuudelle ja luotettavuudelle tulisi ennaltaehkäistä

KIITOS!

Suomen Sähkökäyttäjät ry